

بنام خداوند بخشیده مهربان

درسنامه : مطالعات

اجتماعی

پایه : نهم

فصل ۷ درس : سیزدهم

موضوع : نهضت مشروطه

تدوین : شریف پور

اهداف یادگیری درس

اوضاع ایران و جهان در آستانه مشروطه

چگونگی رخداد مشروطه در ایران

مهاجرت علما

مسائل و حوادث پس از مشروطه

خلاصه درس

مظفرالدین شاه :

مشروطه در زمان کدام شاه قاجار رخ داد :

ویژگی های نظام مشروطه :

نظام پادشاهی استبدادی، جای خود را به پادشاهی مشروطه داد که در آن، اختیارات شاه بر اساس قانون محدود می شد

بر اساس قانون کدام نهاد ها که در امور کشور دخالت می کردند

اوضاع ایران و جهان در آستانه نهضت مشروطه

اوضاع در ایران

1 ضعف و افول اوضاع سیاسی و اجتماعی و اقتصادی در اوسط حکومت قاجار ((دوران ناصرالدین شاه)) و تشدید این ضعف در دوران مظفرالدین شاه

2 نامیدی مردم از شاهان قاجار و تکیه بر آموزه های دینی و مذهب شیعه و تلاش برای اصلاح اوضاع کشور به رهبری علما

3 روشنفکرانی که در اواسط دوران قاجار به تعریف و تمجید تمدن غرب پرداخته پذیرش بی چون و چرای اندیشه های غربی و خودباختگی در برابر غرب را ترویج می دادند

نهضت اصلاح طلبی مردم ایران را که بر اساس عدالت خواهی و نفی استعمار بود، با عقاید و اندیشه های غربی در می آمیختند .

اوضاع ایران و جهان در آستانه نهضت مشروطه

اوضاع جهان در آستانه نهضت مشروطه

کشورهای اروپایی علاوه بر استعمار و چپاول ثروت قاره های امریکا، افریقا، آسیا تلاش کردند تمام جهان را در چنگ خود بگیرند و از منافع آن بهره مند شوند.

تضعیف حکومت های مستقل جهان و قدرتمند تر شدن هر چه کشورهای استعمارگر مانند انگلستان

تضعیف کردن نیروهای مقاومت مردمی از طریق ایجاد فرقه های جدید و دامن زدن به اختلافات مذهبی و اجتماعی

1

2

3

دلیل بالا رفتن انگیزه مردم ایران برای مبارزه با استبداد داخلی و خارجی؟ :

قتل ناصرالدین شاه

۲ عامل مهم

موفقیت نهضت تنباکو

چرا اعتراضات مردمی به رهبری علما شکل گرفت ؟

ناتوانی مظفرالدین شاه در اداره کشور و هزینه ها سنگین او به خارج از کشور در عین وضعیت بد اقتصادی مردم

توهین به مقدسات دینی مردم از سوی کارگزاران کشورهای استعمارگر در ایران

آیت الله سید
محمد طباطبایی

تهران

آیت الله بهبهانی

تهران

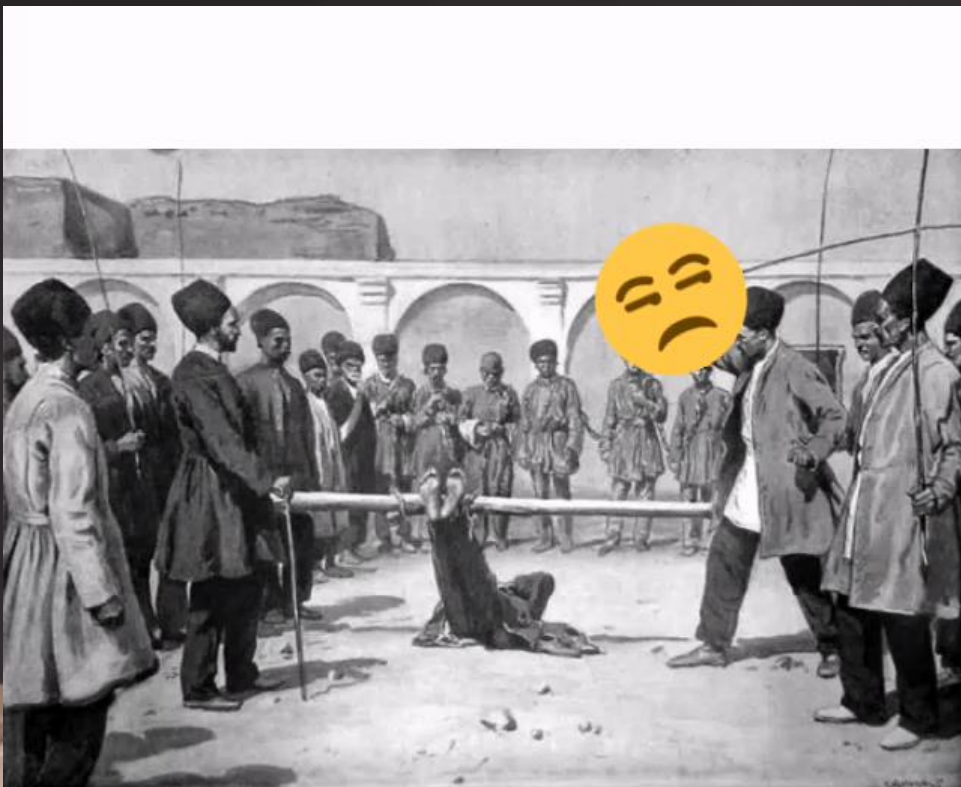
رهبری این اعتراضات را چه کسی برعهده گرفت :

فقط جهت مطالعه

بست نشینی: پناه بردن به مکان های مقدس یا خانه بزرگان به منظور حفظ جان یا دادخواهی؛ در دوره قاجار و حتی پیش از آن رسم بود که اشخاص برای اعتراض یا دادخواهی به مکان هایی مانند زیارتگاهها، خانه علما و دیگر بزرگان پناه می بردند و تا خواسته هایشان بر آورده نم یشد، آنجا را ترک نمی کردند. در این مدت، کسی حق نداشت پناهندگان را از پناهگاهشان بیرون کند. به این رسم، بست نشینی یا تحصن می گفتند.

فلک کردن: تنبیه بدنی بخصوص پاها

ماجرای مهاجرت اول ((صغری)) و تسریع آن در وقوع مشروطه:

شروع ماجرا: فلک کردن تجار

دلیل فلک کردن: اعتراض به گران شدن نان و قند

توهین کردن حاکم تهران به مردم و تجار بجای رسیدگی به اعتراضات

محل تحصن و بست نشینی علما: در جوار حرم حضرت عبدالعظیم

**آیت الله سید
محمد طباطبایی**

آیت الله بهبهانی: علمای که رهبری تحصن را بر عهده داشتند:

خواسته معترضان:

تشکیل عدالت خانه در تمام شهرها و عمل به قانون اسلامی به شکل دقیق

نتیجه :: مظفرالدین شاه به تعهدات خود عمل نکرد.

مهاجرت علما، تحصن در سفارت و صدور فرمان مشروطه ((مهاجرت کبری))

مهاجرت دوم معترضان در دو مکان تحصن و بست نشینی را انجام دادند

سفارت انگلستان

شهر قم

جمعی از کسبه و تاجرو
طلبه و عموم مردم

آیت الله سید
محمد طباطبایی

آیت الله بهبهانی

آیت الله شیخ فضل الله نوری

جمعی چند هزار نفره به همراه مراجع
شیعه در عراق

حربه ی اعضای سفارت انگلستان در غیاب رهبری علما و تأثیر گذاری بر مردم تحصن کننده در سفارت چه بود

اعضای سفارت از این فرصت استفاده کردند و با پذیرایی از مردم، به تأثیر گذاری بر خواسته های آنان پرداختند و بیشتر مردم نیز، از سیاست پیچیده استعماری انگلیس و سوءاستفاده این کشور از تحصن آنها، غافل بودند. بسیاری از مردم برای اولین بار در سفارت با واژه (مشروطه) آشنا شدند و انگلیس یها و غربگرایان به آنان القا کردند که باید همچون انگلستان، مشروطه و مجلس شورا بخواهند.

پذیرایی سفارت انگلیس از بست نشینان

در وصف استعمار پیر :

ما از برون در شده مغرور صد فریب
تا خود درون پرده چه تقدیر می کند

صدور فرمان مشروطه توسط مظفرالدین شاه چگونه صورت گرفت:

گسترده تر شدن شورش ها و اعتراضات و تعطیل شدن بازارها و مساجد در تهران باعث صدور فرمان مشروطیت شد

امضای فرمان مشروطیت توسط: مظفرالدین شاه

مورخ: مرداد ۱۲۵۸

پس از آن، عده ای از سیاستمداران مشروطه خواه، به

سرعت قانون اساسی را تدوین کردند

مسائل و حوادث پس از مشروطه کدامند؟

حکومت مشروطه از همان ابتدا پیروزی، با مسائل و مشکلات مختلف داخلی و خارجی روبه رو شد که باعث شد هدف های اصلی جنبش مشروطه خواهی، به شکل کامل محقق نگردد.

الف

تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها:

ب

تعطیلی مجلس:

پ

شهادت شیخ فضل الله نوری:

ت

افزایش دخالت های خارجی:

ث

وقوع جنگ جهانی اول:

۱: تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها:

تنظیم شتابان قانون اساسی توسط نمایندگان موجب بروز کاستی های در آن شد.

ورود آیت الله شیخ فضل الله نوری به این جریان و افزودن متمم های به قانون اساسی باعث چه شد :

تلاش ها و مجاهدتهای جدی آیت الله شیخ فضل الله نوری، بخشهایی در متمم قانون اساسی تصویب شد. که بنابر آن، باید چند نفر از مجتهدان و فقیهان اسلام که با شرایط و زمان خود آشنا بودند،

در مجلس شورا شرکت می کردند تا قانون های مصوب، مخالف قواعد اسلامی نباشد.

از مرگ مظفرالدین شاه تا روی کار آمدن احمد شاه

پس از صدور فرمان مشروطه مظفرالدین شاه درگذشت و محمد علی شاه که فردی مستبد بود جانشین وی شد

محمد علی شاه با کمک طرفداران حکومت استبدادی و کشور روسیه تصمیم به نابودی حکومت مشروطه گرفت

چرا محمد علی شاه دستور داد مجلس نوپای مشروطه را به توپ ببندند؟

اختلاف و درگیری موافقان و مخالفان مشروطه

سوء قصد به جان شاه

قتل صدراعظم

مقاومت مردم تبریز در برابر استبداد محمد علی شاه چگونه صورت گرفت :

مقاومت اصلی:

از سوی تبریز و به سردمداری **ستارخان و باقرخان** و با حمایت مراجع نجف شکل گرفت. در این زمان، طرف داران مشروطه در **گیلان** و **اصفهان**، در پی انتشار خبر مقاومت مردم تبریز، راهی تهران شدند و آن را تصرف کردند. پس از **فتح تهران** و تشکیل مجلسی فوق العاده، شاه برکنار شد و پسر نوجوانش، احمد شاه، جانشین او شد.

۳: شهادت شیخ فضل الله نوری چگونه صورت گرفت:

در اولین روزها، پس از بازگشت مشروطه جمعی از علما دستگیر شدند و شیخ فضل الله نوری نیز پس از یک محاکمه نمایشی، به شکلی دردآور اعدام شد.

شهادت مظلومانه بزرگترین عالم تهران در جریان نهضت مشروطه که قبل از آن در نهضت تنباکو نیز نقش مؤثری داشت، نشانه ای از چه بود؟
انحراف در مسیر مشروطه بود که از مدت ها قبل، شروع شده بود.

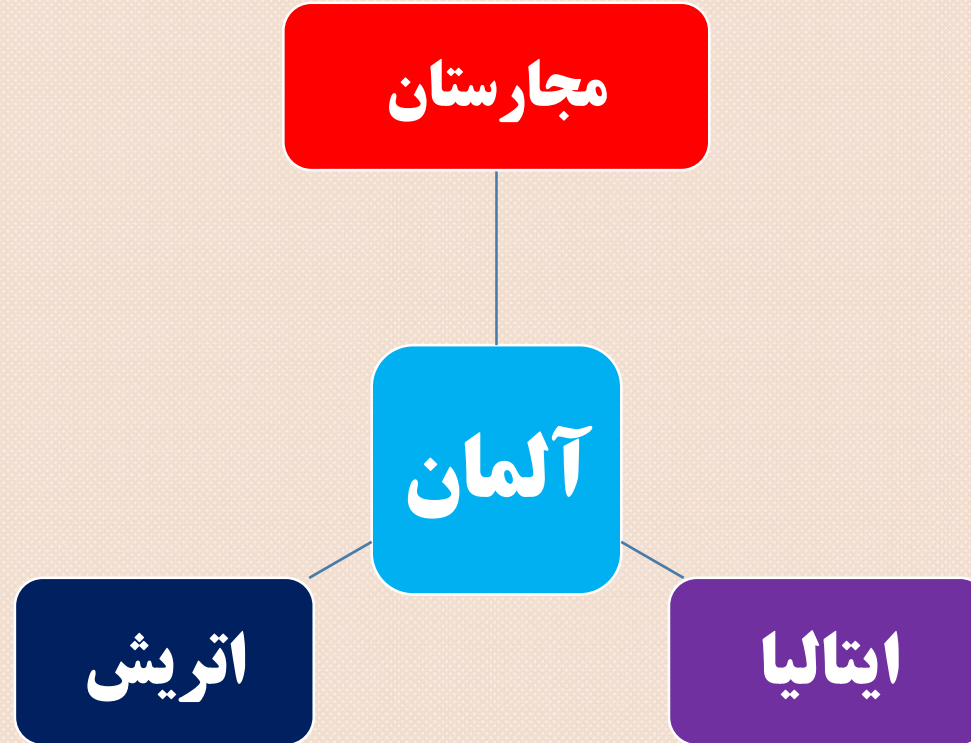
ارزشهای شیخ فضل الله نوری چه بود؟

شیخ فضل الله نوری با مشروطه منطبق بر ارزش های غربی مخالف بود و طرف مشروطه شرعی بر پایه ارزش های اسلامی بود.

۴: افزایش دخالت های خارجی:

کدام کشورها همزمان با حکومت مشروطه در جهان قدرت گرفتند؟

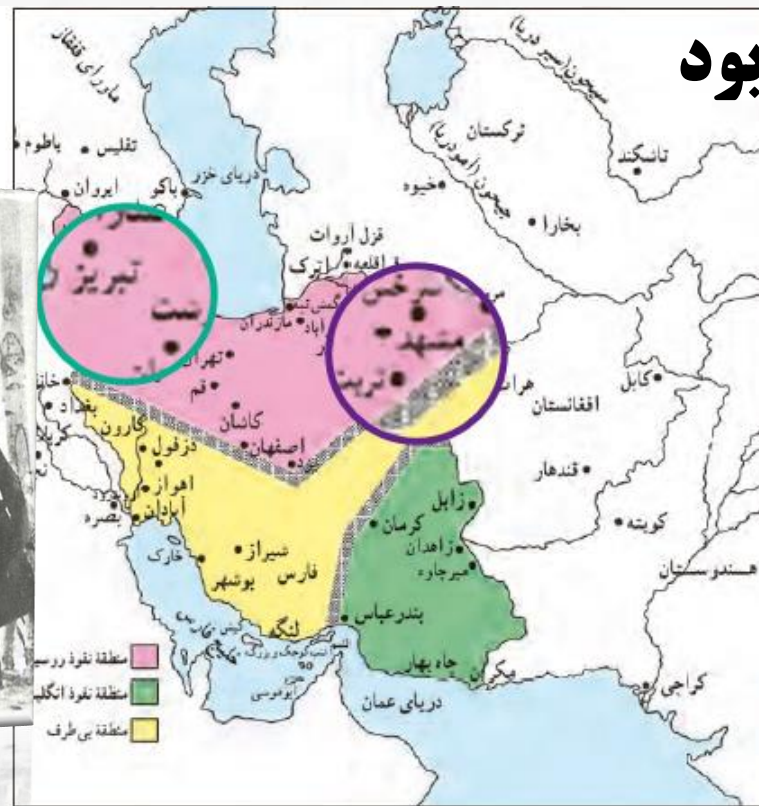

متن قرار داد چه بود؟ ۱۹۰۷

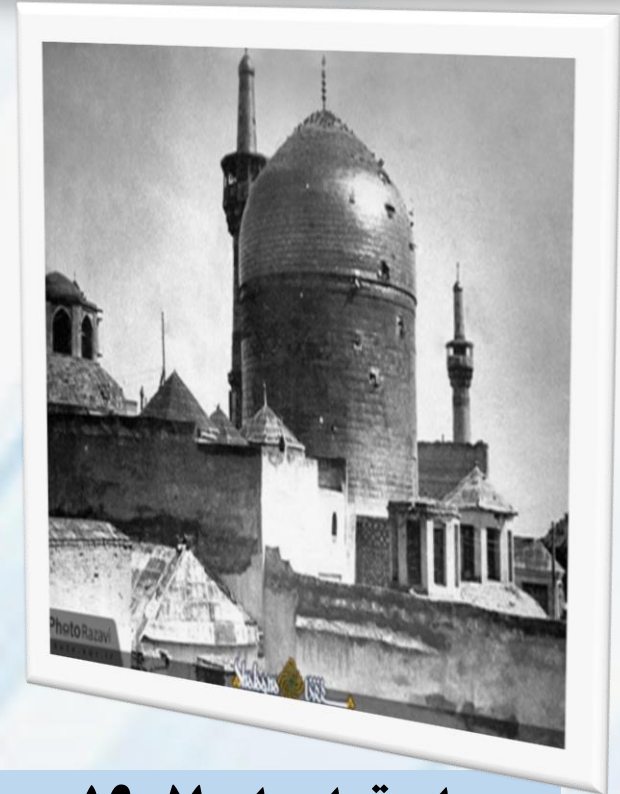
انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش تصمیم گرفتند به جای رقابت با هم همکاری کنند. به همین دلیل قرار داد ۱۹۰۷ را میان خود امضا کردند.

دخالت روسیه پس از قرارداد ۱۹۰۷ چگونه بود

نقشه تقسیم ایران در قرارداد ۱۹۰۷

پس از قرارداد ۱۹۰۷، روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله می کرد و اجازه نمی داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته کشور را سر و سامان دهند. آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا را به گلوله بستند.

۵: وقوع جنگ جهانی اول:

آغاز جنگ جهانی اول: ۱۲۹۳/۱۹۱۴
صف آرای دولتهای متحدین و متفقین مقابل هم

مدت این جنگ ویرانگر: ۴ سال

نتیجه جنگ: متفقین پیروز شدند

متفقین

انگلستان

فرانسه

روسیه

آمریکا

عثمانی

اتریش

ایتالیا

آلمان

متحدین

نقش ایران در جنگ جهانی اول چگونه بود:

ایران بی طرفی خود در این جنگ اعلام کرد

روسیه و انگلستان و عثمانی نیروهای خود را وارد ایران کردند و ایران صحنه نبرد این سه کشور شد

در برخی از نواحی ایران مانند بوشهر، فارس و خوزستان، نیروهای مردمی از جمله عشایر غیور به مقابله با قوای اشغالگر انگلیسی برخاستند.

از جمله دلیر مردان تنگستانی به فرماندهی

رئیسعلی دلواری با ایثار جان خویش ضربه سنگینی به اشغالگران وارد آوردند.

پیامدهای جنگ جهانی اول بر ایران کدامند؟

جنگ جهانی اول موجب بی ثباتی و آشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد

به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد

نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و آسایش مردم از بین رفت.

ایرانیان دچار مصیبت های بزرگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند

پیامدهای جنگ جهانی اول بر ایران

آزمون خودسنجی:

- ۱: دو عامل که انگیزه مردم را برای مبارزه استبداد داخلی و خارجی افزایش داد را بنویسید؟
- ۲: معترضان در مهاجرت اول در کجا بست نشستند و خواسته آنها چه بود؟
- ۳: حوادث و مسائل پس از مشروطه را بنویسید؟
- ۴: در مورد جنگ جهانی اول توضیح دهید.
- ۵: پیامدهای جنگ جهانی اول بر ایران چه بود؟

چه زیبا خالقِ دارم

چه بخشنده خدایِ عاشقی دارم

که میخواند مرا ، با آنکه میداند گنه کارم ...

آمرزنده پرده
پوش